

RAAD VAN STATE

afdeling Wetgeving

advies 71.752/3
van 15 juli 2022

over

een voorontwerp van decreet van het Vlaamse Gewest ‘tot wijziging van het decreet van 7 mei 2004 betreffende de materiële organisatie en werking van de erkende erediensten, het decreet van 12 juli 2013 houdende toekenning van subsidies voor gebouwen van de eredienst, gebouwen voor de openbare uitoefening van de niet-confessionele morele dienstverlening en crematoria en het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013, wat betreft de eventuele her- of nevenbestemming van parochiekerken’

Op 22 juni 2022 is de Raad van State, afdeling Wetgeving, door de Vlaamse minister van Binnenlands Bestuur, Bestuurszaken, Inburgering en Gelijke Kansen verzocht binnen een termijn van dertig dagen een advies te verstrekken over een voorontwerp van decreet van het Vlaamse Gewest ‘tot wijziging van het decreet van 7 mei 2004 betreffende de materiële organisatie en werking van de erkende erediensten, het decreet van 12 juli 2013 houdende toekenning van subsidies voor gebouwen van de eredienst, gebouwen voor de openbare uitoefening van de niet-confessionele morele dienstverlening en crematoria en het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013, wat betreft de eventuele her- of nevenbestemming van parochiekerken’.

Het voorontwerp is door de derde kamer onderzocht op 12 juli 2022. De kamer was samengesteld uit Wilfried VAN VAERENBERGH, kamervoorzitter, Jeroen VAN NIEUWENHOVE en Koen MUYLLE, staatsraden, Jan VELAERS en Bruno PEETERS, assessoren, en Astrid TRUYENS, griffier.

Het verslag is uitgebracht door Brecht STEEN, eerste auditeur-afdelingshoofd.

Het advies, waarvan de tekst hierna volgt, is gegeven op 15 juli 2022.

*

1. Met toepassing van artikel 84, § 3, eerste lid, van de wetten op de Raad van State, gecoördineerd op 12 januari 1973, heeft de afdeling Wetgeving zich toegespitst op het onderzoek van de bevoegdheid van de steller van de handeling, van de rechtsgrond¹, alsmede van de vraag of aan de te vervullen vormvereisten is voldaan.

*

STREKKING VAN HET VOORONTWERP

2. Het voor advies voorgelegde voorontwerp van decreet van het Vlaamse Gewest strekt ertoe de her- of nevenbestemming van rooms-katholieke parochiekerken te stimuleren, enerzijds, door alle kerkraden te verplichten een kerkenbeleidsplan op te maken en, anderzijds, door de subsidiemogelijkheden te verruimen voor projecten van her- of nevenbestemming van (gewezen) gebouwen van de eredienst.

Hiertoe wordt vooreerst in het decreet van 7 mei 2004 ‘betreffende de materiële organisatie en werking van de erkende erediensten’ een artikel 33/2 ingevoegd waarin wordt bepaald dat het meerjarenplan dat de kerkraad vaststelt binnen zes maanden na de installatie van de gemeenteraad gebaseerd moet zijn op een kerkenbeleidsplan, dat onder meer een onderbouwde visie op het toekomstige gebruik en de toekomstige functie van de betrokken kerken moet bevatten (artikel 2 van het voorontwerp). Het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013 wordt hieraan aangepast (artikelen 9 en 10).

Voorts wordt het decreet van 12 juli 2013 ‘houdende toekenning van subsidies voor gebouwen van de eredienst, gebouwen voor de openbare uitoefening van de niet-confessionele morele dienstverlening en crematoria’ gewijzigd, in hoofdzaak om de bestaande subsidiëring voor gebouwen van de eredienst uit te breiden tot gewezen gebouwen van de eredienst (artikelen 3 tot 8). Er wordt in een definitie voorzien van het begrip “gewezen gebouw van de eredienst” (artikel 3), er wordt bepaald dat de subsidie voor gebouwen van de eredienst voortaan ook zal kunnen worden toegekend voor opmetingsplannen en trajectbegeleiding voor neven- of herbestemming en er wordt in een subsidie voorzien voor gewezen gebouwen van de eredienst (artikel 5). De subsidieaanvraag voor de eredienstgebouwen of de gewezen gebouwen van de rooms-katholieke eredienst moet passen in het laatst goedgekeurde kerkenbeleidsplan (artikel 8).

Ten slotte wordt bepaald dat de artikelen 2, 8, 9 en 10 van het aan te nemen decreet in werking treden op 1 januari 2025 (artikel 11).

BEVOEGDHEID

3.1. Uit de memorie van toelichting kan worden opgemaakt dat voor het voorontwerp een beroep wordt gedaan op de bevoegdheid van het Vlaamse Gewest inzake, enerzijds, de

¹ Aangezien het om een voorontwerp van decreet gaat, wordt onder “rechtsgrond” de overeenstemming met de hogere rechtsnormen verstaan.

ondergeschikte besturen, met inbegrip van de bevoegdheid inzake de kerkfabrieken en de instellingen die belast zijn met het beheer van de temporeliën van de erkende erediensten (artikel 6, § 1, VIII, eerste lid, 6°, van de bijzondere wet van 8 augustus 1980 ‘tot hervorming der instellingen’) en, anderzijds, de monumenten en landschappen (artikel 6, § 1, I, 7°, van de bijzondere wet van 8 augustus 1980).

3.2. Er kan inderdaad worden aangenomen dat het voorontwerp zijn bevoegdheidsrechtelijke grondslag vindt in de voormelde bepalingen van de bijzondere wet van 8 augustus 1980. Het gegeven dat de ontworpen regeling ook betrekking heeft op een gewezen gebouw van de eredienst, waarmee een gebouw wordt bedoeld dat, op het moment van de subsidieaanvraag, maximaal vijf jaar geleden is onttrokken aan de eredienst,² verhindert niet dat ze kan worden ingepast in de bevoegdheid van het Vlaamse Gewest bedoeld in artikel 6, § 1, VIII, eerste lid, 6°, van de bijzondere wet van 8 augustus 1980.

Uit de memorie van toelichting bij het voorontwerp kan immers worden opgemaakt dat de afwezigheid van ondersteuning door de Vlaamse overheid thans een beletsel vormt voor de herbestemming van (gewezen) kerkgebouwen, ook al komt volgens de beschikbare kerkbeleidsplannen “bijna één vijfde (18,7%) van de parochiekerken in aanmerking (...) voor herbestemming”. Ook het gegeven dat een gewezen kerkgebouw niet meer in aanmerking zou komen voor subsidies wordt in de memorie van toelichting aangeduid als een element dat de mogelijke herbestemming van parochiekerken tegenhoudt. De moeilijkheden die worden ondervonden om, bij gebrek aan subsidiëring, aan een kerkgebouw een andere bestemming te geven, kunnen er dan ook toe leiden dat wordt afgezien van de ontwijding van het gebouw in kwestie, ook al stemt het verder gebruik ervan als gebouw van de eredienst niet overeen met een reële behoefte.

In zoverre de ontworpen regeling derhalve verband houdt met wat nodig is voor het verzekeren van een goed beheer van de temporeliën van de betrokken eredienst,³ namelijk om een andere bestemming te geven aan een parochiekerk waarvan komt vast te staan dat ze niet langer wordt of zal worden gebruikt als eredienstgebouw, behoort ze tot de bevoegdheid van het Vlaamse Gewest.

3.3. Voorts is de subsidiëring voor gebouwen van de eredienst en gewezen gebouwen van de eredienst mogelijk op grond van de bevoegdheid van het Vlaamse Gewest inzake monumenten en landschappen voor zover de betrokken gebouwen kunnen worden beschouwd als “monument” en dus beschermenswaardig zijn omwille van artistieke, esthetische, wetenschappelijke of historisch redenen.⁴ Het gegeven dat luidens het ontworpen artikel 6 van het decreet van 12 juli 2013 de betrokken (gewezen) gebouwen van de eredienst “niet als monument beschermd zijn met toepassing van het decreet van 3 maart 1976 tot bescherming van

² Ontworpen artikel 2, 2°/1, van het decreet van 12 juli 2013 (artikel 3 van het voorontwerp).

³ Zie adv.RvS 59.638/4 van 19 september 2016 over een voorontwerp dat heeft geleid tot het decreet van het Waalse Gewest van 18 mei 2017 ‘relatif à la reconnaissance et aux obligations des établissements chargés de la gestion du temporel des cultes reconnus’, *Parl.St.* W.Parl. 2016-17, nr. 770/1, 20; adv.RvS 69.114/3 van 17 mei 2021 over een voorontwerp dat heeft geleid tot het Erkenningsdecreet Lokale Geloofsgemeenschappen van 22 oktober 2021, opmerking 4.3.4, *Parl.St.* Vl.Parl. 2020-21, nr. 854/1, 312.

⁴ GwH 27 januari 1994, nr. 8/94, B.3.1.

monumenten en stads- en dorpsgezichten” verhindert immers niet dat ze beschermenswaardig zijn in de voormelde zin en dat ze op grond van de bevoegdheid van het Vlaamse Gewest inzake monumenten en landschappen kunnen worden gesubsidieerd.

ONDERZOEK VAN DE TEKST

4. Binnen het hiervoor aangegeven beperkte onderzoek, zijn bij het voorontwerp geen opmerkingen te maken.

DE GRIFFIER

DE VOORZITTER

Astrid TRUYENS

Wilfried VAN VAERENBERGH